

บันทึกจากครูต้นแบบ

ทมลา วัฒนสิน*

เมื่อหลายปีที่แล้วดิฉันเริ่มสอนวิชาช่างทำหุ่นกระดาษในโรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล ปัตตานี ในขณะนั้นเป็นวิชาใหม่ที่นักเรียนเลือกเรียนกันน้อยมาก แรกๆนักเรียนไม่เข้าใจความหมายของหุ่นกระดาษ ส่วนใหญ่คิดว่าเป็นการทำหุ่นกระบอกสำหรับเชิด แต่ที่จริงแล้วงานหุ่นกระดาษหมายถึงหัตถกรรมกระดาษอัด(Paper Mache)นั่นเอง เพียงแต่ว่าการประดิษฐ์หุ่นที่ใช้เชิด เช่น หุ่นมือก็ใช้เทคนิคหัตถกรรมกระดาษอัดด้วย ดิฉันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงทำให้เกิดผลงานที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง นักเรียนประดิษฐ์งานหัตถกรรมกระดาษอัดออกมามากมายและที่สำคัญสามารถทำรายได้ให้กับนักเรียนตามโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการหารายได้ระหว่างเรียน ที่เรียกย่อๆว่า สอ. ต่อมาดิฉันได้เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงเห็นว่าควรปรับปรุงรูปแบบการสอนเสียใหม่ ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบรับผิดชอบร่วมกัน ในรูปแบบกิจกรรมละครหุ่น จึงเกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนชั้นม.3 ที่สนใจเลือกเรียนวิชานี้เป็นวิชาเลือกเสรี

จากเดิมที่สอนให้นักเรียนผลิตงานเป็นชิ้นๆเพื่อการจำหน่าย ได้เปลี่ยนมาเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานกลุ่มที่แท้จริง โดยให้กลุ่มนักเรียนช่วยกันเลือกกิจกรรมที่สนใจที่สุด แต่มีข้อแม้ว่ากิจกรรมนั้นจะต้องนำความรู้เกี่ยวกับงานหุ่นกระดาษไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้วย ถือเป็นภาระงานให้เห็นถึงการนำความรู้ที่ได้เรียนมาใช้ได้จริง การเรียนวิชานี้เป็นบรรยากาศคล้ายกับการที่นักเรียนมาร่วมกันเล่นอะไรสักอย่างเหมือนกับในวัยเด็ก ไม่ใช่บรรยากาศการเรียนหนังสือ มีแต่ความสนุกเพลิดเพลิน

*อาจารย์ 3 ระดับ 8 ครูต้นแบบวิชาศิลปศึกษา ปี2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

เพลิน ไม่มีการแข่งขันและไม่เครียด นักเรียนเลือกกลุ่มตามความสมัครใจของตนเอง การให้ความรู้ในภาคทฤษฎียังมีอยู่ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานหุ่นกระดาษ และส่วนที่เป็นหลักการและวิธีการทำงานกลุ่มแบบรับผิดชอบร่วมกัน (Cooperative Learning) ขั้นตอนแรก ดิฉันมีสื่อการเรียนการสอนให้กลุ่มนักเรียนช่วยกันศึกษาและค้นหาความจริงได้ด้วยพลังของกลุ่ม

นักเรียนสนุกกับการใช้สื่อต่างๆ เช่น กล่องสร้างสรรค์งานกระดาษ เป็นกล่องศูนย์การเรียนรู้ ที่แสดงวิธีทำงานหุ่นกระดาษแต่ละวิธี เกมสต่อพรรษาและกล่องนิทานผึ้งทำงาน เป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงการทำงานกลุ่มโดยใช้ผึ้งเป็นตัวแทนของความขยันในการทำงาน เมนูเพื่อนรักเป็นแผ่นพับแบบเมนูอาหารประกอบด้วยหลักการและวิธีการทำงานกลุ่มแบบรับผิดชอบร่วมกันโดยใช้ภาพการ์ตูนที่นักเรียนชอบ ฯลฯ ดิฉันใช้เทคนิคของหัตถกรรมกระดาษอัดทำสื่อเหล่านี้เพื่อให้นักเรียนได้เห็นว่าการนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง

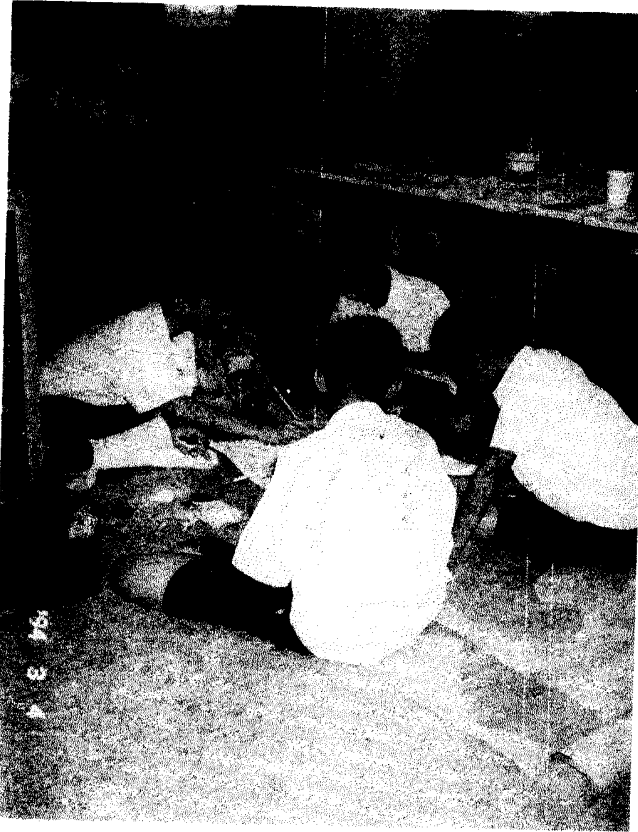
หลังจากที่นักเรียนมีความรู้ในภาคทฤษฎีจากการศึกษาสื่อที่เตรียมให้และมีครูคอยดูแลและกำกับอยู่ใกล้ๆ กลุ่มนักเรียนช่วยกันคิดกิจกรรมหรือภาระงานของกลุ่ม ที่เป็นชิ้นใหญ่หรือเรียกว่าเป็นโครงการ(Project)ของกลุ่มก็ได้ ซึ่งมีข้อตกลงกันว่า งานนั้นจะต้องแสดงให้เห็นว่าใช้เทคนิคหัตถกรรมกระดาษอัดหรืองานหุ่นกระดาษเข้าช่วย และการทำงานก็ต้องใช้วิธีการทำงานกลุ่มแบบรับผิดชอบร่วมกันอย่างชัดเจน ในครั้งนั้นทุกกลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันที่จะเลือกโครงการกิจกรรมละครหุ่น เพราะนักเรียนคิดจะทำหุ่นมือด้วยเทคนิคหัตถกรรมกระดาษอัด ในขั้นตอนนี้ดิฉันได้นำวิธีการทำงานจากวิชาโครงการมาใช้ เริ่มจากการระดมพลังสมองของกลุ่มช่วยกันคิดเรื่องที่จะทำเป็นละครหุ่น แต่ละคนช่วยกันคิดและเสนอความคิดเห็นของตนเองต่อกัน และกลุ่มช่วยกันอภิปราย ลงคะแนนเลือกเรื่องที่น่าสนใจที่สุด ตัดสินใจเลือกเป็นโครงการของกลุ่ม หลังจากนั้นกลุ่มจะมาคิดกันว่าต้องเตรียมงานอะไรบ้าง แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานแต่ละอย่าง ทำปฏิทินปฏิบัติงานในแต่ละคาบที่แสดงให้เห็นถึงปริมาณงานที่จะทำ ผู้รับผิดชอบงาน เวลาที่กำหนดให้ทำ

เมื่อพิจารณางานแต่ละอย่างแล้ว ปรากฏว่ากลุ่มจะต้องหาความรู้อื่นมาเพิ่มเติม เช่น การแต่งเรื่อง การแต่งบทละคร การทำโรงละครหุ่น การขีดหุ่น การบันทึกเสียง การพากย์ การจัดเสียงดนตรีประกอบ ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นความรู้ที่ได้จากวิชาต่างๆ ดิฉันเป็นผู้คอยแนะนำให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เหล่านั้นมาด้วยวิธีการของกลุ่มเอง แล้วให้นำมาใช้ในการทำโครงการของกลุ่ม บางคนไปปรึกษาอาจารย์ภาษาไทยเกี่ยวกับแต่งบทละครและแต่งเรื่อง บางคนสงสัยเรื่องการอัดเสียงก็ไปถามอาจารย์ฝ่ายโสตฯบ้าง สรุปแล้วนักเรียนต้องไปค้นคว้าหาความรู้อื่นๆ มาใช้ในโครงการของกลุ่มให้ได้ ในแต่ละคาบของการเรียนจากเมื่อก่อนนักเรียนจะเป็นผู้ถามครูว่า "วันนี้ครูจะให้ทำอะไร?" เปลี่ยนไปเป็นครูเป็นผู้ถามนักเรียนแทนว่า "วันนี้เธอจะทำอะไร?" เพราะนักเรียนเขากลายเป็นผู้กำหนดกิจกรรมกันเอง ดูได้จากปฏิทินปฏิบัติงานของกลุ่ม นักเรียนจะเป็นคนเตรียมงานกันเองซึ่งในช่วงแรกๆ มีปัญหาเหมือนกันเพราะนักเรียนไม่เคยเรียนแบบนี้ แต่บางกลุ่มก็สามารถนำมาเป็นตัวอย่างที่ดีได้ กลุ่มที่ยังไม่เข้ารูปร่างก็ดูกลุ่มนั้นเป็นต้นแบบ บางกลุ่มที่ค่อนข้างทำงานช้าหรือไม่ตั้งใจทำงานในช่วงต้นๆ ทำความหนักใจให้ดิฉันมาก แต่ก็ปรับตัวได้เมื่อเห็นอีกกลุ่มก้าวหน้าไปมากแล้ว เพราะกลัวไม่ทันเพื่อนกลุ่มอื่นๆ เป็นการเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างอัตโนมัติ การทำงานของแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน บางกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จก่อนแล้วจึงไปช่วยงานเพื่อน บางกลุ่มช่วยกันทำงานแต่ละอย่างให้เสร็จไปแต่ละอย่าง ซึ่งดิฉันได้ให้อิสระในการที่กลุ่มจะคิดจัดการในการทำ งาน เขาจะจัดอย่างไรก็ได้แล้วแต่มติของกลุ่ม กลุ่มทุกกลุ่มจะบันทึกการทำงานในแต่ละครั้งพร้อมเก็บหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ในแฟ้มสะสมผลงานของกลุ่มตั้งแต่เริ่มต้นการเรียนจนจบกระบวนการ

การทำงานแบบนี้ช่วยให้เด็กสนใจในงานที่ทำเพราะเขาเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเอง ดิฉันมักจะประหลาดใจกับการทำงานของเด็ก ๆ เสมอ เช่น บางคนตั้งหน้าตั้งตาซ่อมพากย์บทธละครทุกคาบที่เรียนจนดิฉันอดใจไม่ไหวเกรงจะทำงานไม่ทัน จึงเตือนว่า "ไม่ทำงานอย่างอื่นบ้างหรือ มีวแต่ซ่อมบทธพากย์อย่างเดียว" ในที่สุดก็ได้ความจริงว่าฝ่ายนี้รับผิดชอบเรื่องอัดเสียงอย่างเดียว แต่จะมีอีกฝ่ายที่ทำงานอื่น ๆ อีก ผลที่ได้คือกลุ่มนี้อัดเสียงได้ยอดเยี่ยม เพราะได้อัดเสียงในห้องโสตฯ ทำให้การอัดเสียงมีคุณภาพ บางกลุ่มอัดเสียงในห้องโสตฯ ไม่ทันต้องแก้ปัญหาไปอัดกันเองที่บ้านกับเครื่องอัดวิทยุธรรมดา แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาของกลุ่มที่ได้ผลดีเช่นกัน อาจจะต่อคุณภาพในการอัดเสียงบ้าง บางกลุ่มแต่งเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ในบรรดาสมาชิกของกลุ่มมีเด็กผู้ชายคนเดียว เขาจึงเป็นหนึ่งในเด็กคนนี้ของกลุ่มที่มีความพยายามในการอัดเสียงตัวละครผู้ชาย นักเรียนใช้เวลาหลายคาบในการปฏิบัติงานตามปฏิทินปฏิบัติงานของแต่ละฝ่าย ในช่วงนี้ดิฉันใช้สื่อที่มีชื่อเรียกว่า บทเรียนด้วยตนเองเรื่องการปฏิบัติงาน กลุ่มนักเรียนจะช่วยกันศึกษาและปฏิบัติงานตามสื่อ แต่ที่น่าแปลกใจคือ

นักเรียนแต่ละกลุ่มให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รู้จักหน้าที่ของตนเองจะเห็นได้จากนักเรียนกระวี
กระวาดรีบมาเข้าชั้นเรียน เตรียมพร้อมแล้วนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม ดินฉันทห้องเรียนให้นักเรียนนั่ง
กับพื้นที่ปูเสื่อน้ำมัน มีโต๊ะญี่ปุ่นให้กลุ่มละตัว โชคดีที่ดิฉันนั่งประจำในห้องเพียงคนเดียว จึงจัด
เปลี่ยนแปลงห้องเรียนอยู่เรื่อย เป็นการสร้างบรรยากาศใหม่ๆทำให้เด็กไม่เบื่อ เมื่อสมาชิกมากขึ้น
พร้อมแล้วก็จะลงมือทำงานทันที เช่น ฝ่ายประดิษฐ์หุ่น ฝ่ายทำฉากละคร ฝ่ายประดิษฐ์ของที่ระลึก
เพื่อการจำหน่ายซึ่งเป็นงานประดิษฐ์ด้วยเทคนิคตัดกรรมกระดาษอัด ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของละคร
หุ่น เช่น พวงกุญแจรูปหมวก จากละครหุ่นเรื่องหมวกใบใหม่ ดินสอรูปโลก จากละครหุ่นเรื่องสปี
ชีสัตว์โลกพันธุ์ใหม่ หลังจากที่แต่ละฝ่ายจัดเตรียมงานเรียบร้อยแล้ว กลุ่มจะต้องมาช่วยกันซ้อมการ
แสดง ตั้งแต่คนเชิดหุ่น คนเปิดปิดม่านละคร คนเปลี่ยนฉาก คนเปิดปิดเทปวิหุ ที่สำคัญอีกคน
คือผู้กำกับหรือผู้ประสานงาน นำประหลาดใจที่นักเรียนสามารถทำได้ดี เกยกันบ้าง แยงกันพูด
เสนอความคิดเห็นบ้าง บางคนทำลูกเต๋าก็มี ในที่สุดการแสดงก็เริ่มขึ้นมีการเชิญชวนเพื่อนๆที่

ไม่ได้เรียนมาชมการแสดงเพื่อให้บรรยากาศดูสมจริงสมจัง การจัดจำหน่ายของที่ระลึกอยู่ในช่วงนี้ ผู้ชมช่วยตอบแบบประเมินผลงานด้วย

ดิฉันเป็นคนดูที่ไม่เข้าไปก้าวก่ายหรือยุ่งการทำงานของกลุ่ม ปล่อยให้ นักเรียนมีอิสระเต็มที่ บรรยากาศที่เต็มไปด้วยเสียงหัวเราะ สนุกสนานเพลิดเพลิน ที่สำคัญคือความภาคภูมิใจที่ได้แสดงความสามารถของเด็ก ๆ ดิฉันยังจัดให้มีเวทีการแสดงนอกห้องเรียนเมื่อเห็นว่าฝีมือใช้ได้แล้ว เช่น ร่วมแสดงในงานวันภาษาอังกฤษ นักเรียนดัดแปลงบทละครเป็นภาษาอังกฤษและให้อาจารย์ที่สอนภาษาอังกฤษช่วยตรวจสอบ มีการซ้อมเชิดหุ่นพ่ายภาษาอังกฤษ แม้จะซ้อมกันแล้วก็ตาม แต่พอถึงการแสดงจริงก็เข็ดไม่ทันกันบ้างเพราะฟังไม่ออก ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานในหมู่คนเชิดและคนข้างเคียงที่เห็นเบื้องหลังการเชิด แต่ทุกอย่างจบลงด้วยดี จากความร่วมมือของคนรอบข้าง อาจารย์ฝ่ายโสตฯ ได้ฉายโทรทัศน์ขึ้นจอยักษ์ทำให้คนที่อยู่ในหอประชุมได้เห็นการแสดงละครหุ่นชัดเจนขึ้น ความภาคภูมิใจที่ได้แสดงออกในความสามารถ ทำให้นักเรียนที่เชิดหุ่นขณะนี้ติดลมเลยแล้ว ดิฉันก็กลัวพอที่จะพาออกไปสู่ชุมชน จัดแสดงงานวันคริสต์มาส ที่ปตทานีสปอร์ตคลับ และคริสตจักรพระพร ทำให้นักเรียนมีเวทีการแสดงออกและฝึกการทำงานกลุ่มอย่างเต็มที่

